

4036

פרוטוקול מס' 63/ד

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
שהתקיימה ביום ב', כ"ג בסיון תשי"ט - 29.6.59 ב-10.45.

- השתתפו: ז. ורהפטיג - יו"ר
- ב. אזניה
 - ה. בדגור
 - ד. בר-רב-האי
 - ס. בגין
 - י. בורג
 - ת. טובי
 - ש. יוניצ'מן
 - י. כמיס
 - ב. לוקר
 - ח. צדוק
 - י. קליבנוב
 - ס. קסיס
 - ש. רוזנברג
 - ש. שורש
 - י. שופמן

מוזמנים: ח. כהן - היועץ המשפטי
 עו"ד שבו - משרד הפנים (בסעיף 3 לס"ה).
 ה' אלובי - משרד החקלאות (בסעיף 4 לס"ה)
 ה' קדמי - מתרגם לערבית.

- סדר-היום:
1. חוק הכנסת (תיקון).
 2. חוק לתיקון דיני הירושה (ירושת תושבי חוץ).
 3. חוק פנקס הבוחרים לכנסת (תיקון מס' 2).
 4. חוק החכרת מקרקעין (הוראת שעה).

אני פותח את השיבה.

היו"ר ז. ורהפטיג:

אני מביע את צערי על שאנשי השירות המשפטי אינם

פה, בגלל השביתה.

1. חוק היסוד: הכנסת (תיקון).

סעיף 2. (הוספת סעיף 47).

היתה הצעה לכתוב במקום "בכל שלב משלבי הדיון" -
 "החל מהקריאה הראשונה".

היו"ר ז. ורהפטיג:

אני מציע למחוק את הסעיף, ואם הועדה אינה מקבלת
 זאת, אני מבקש להסתייג.

ח. צדוק:

לדעתי, איננו יכולים לאפשר הסתייגות כזאת, שכונן
 לבטל בכלל את הצעת החוק.

י. שופמן:

אם כך, אני מציע לכתוב בסעיף 47 כי הרוב המיוחד
 יידרש לקריאה השלישית.

ח. צדוק:

אני מבקש להיוועץ בסיעתי בענין זה.

ב. אזניה:

הינ"ר ז. ורהפטיג:

אם סותר לי, אני רוצה לפנות אל חברי הוועדה לקבל פה אחד את הפשרה: החל מן הקריאה הראשונה.

על כך אנחנו באמת צריכים להתעץ.

ס. בנין:

הוחלט: לדחות את ההצבעה לישיבה הבאה.

2. חוק לתיקון דיני ירושה (ירושת תושבי חוץ).

ה. כהן:

חוק זה נוגע בעצם להכנסות המדינה. בשנים האחרונות זכינו בעזבונו ניכרים בארצות חוץ. לפני שנתיים חפצתי בלום אנג'לס בתור עד מוסחה למשפט הישראלי, שם קיבלנו ירושה בערך של 300 אלף דולר. והכל היה תלוי בכך אם מדינת ישראל וקליפורניה הן הודיות במידה מלאה, כלומר, שאזרח ישראל יורש במדינת קליפורניה באותה מידה שלא יהיו עיכובים והגבלות כאשר יהיה לאזרח קליפורניה עזבונו בישראל.

עם דובר הוא לא רק בירושות מסוג זה אלא גם בירושות של מוסדות ציבור ומוסדות צדקה בישראל, שמספרן גדול, וכן עזבונו של אנשים פרטיים. ברוב מדינות ארה"ב אי-אפשר לקבל עזבונו כאלה אלא אם כן יש בענין זה הודיות.

כבר באותו דיון בלום אנג'לוס שוכנעתי שההודיות למעשה אינה קיימת, גם בגלל הפיקוח על מס"ח וגם בגלל הפיקוח על העזבונו. אבל הממשלה החליטה כי במסגרת של הודיות אפשר להסיר את ההגבלות האלה. מה גם שלעת עתה אנחנו הצד המקבל ולא הצד הנותן. וכדי להבטיח את ההודיות בא החוק הזה, הסתנה בכך שכל טובת ההנאה שהחוק נותן לתושבי חוץ יוענקו לתושבי ישראל באותה מידה על-ידי המדינה הנוגעת בדבר.

בית-המשפט בלום אנג'לוס פסק אמנם שקיימת ההודיות, אבל יש לי יסוד להניח שהוא סמך על כך שאמרת כי אנחנו הגשנו הצעת חוק למחוקק הישראלי, שיסיר את כל הספיקות הקיימים בענין זה, בדרך של חקיקה.

הינ"ר ז. ורהפטיג:

בקריאה הראשונה בכנסת עוררתי את השאלה של חפצי אמנות ועתיקות, ואמרת כי במקרים אלה צריך לאפשר הוצאת ערכם של החפצים.

ה. כהן:

צריך לזכור כי אז תחול הגבלה כזאת על עזבונו שאנחנו נזכה בהם, כי זה הודי. ואני חושב שאנחנו נפסיד מכך. דומני שב-46 ממדינות ארה"ב יש חוק המסיר הוצאת עזבונו לחו"ל במידה שקיימת בענין זה הודיות.

י. קלינרוב:

אין כל ספק כי בהסכמים כאלה עם ארצות חוץ יסול להיות רווח ויכול להיות הפסד. אין ברירה.

ה. צדוק:

לגבי מס עזבונו, ברור כי במקרה שאין הודיות, תושב ישראל הזוכה בעזבונו בארה"ב יהיה חייב בתשלום מס עזבונו. אבל אזלנו קיים פיקוח על מס"ח, שאינו קיים שם. והשאלה היא אם לא תהיה הודיות, האם תחול שם ההגבלה הזאת?

ה. כהן:

כן. ברגע שתושב ישראל ירצה לקבל עזבונו, וללא הודיות, תחולנה עליו ההגבלות החלות על תושב אותה מדינה שצריך להוציא עזבונו מכאן.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
29.6.59
חוק לתיקון דיני ירושה
(ירושת תושבי חוץ).

הדברים ברורים. כל הגבלות שנטייל, יתנקמו
בנו.

ש. יוניצ'מן :

אני יודע מנסיוני כי כאשר צריכים היו לקבל
ירושת מארה"ב, לא היו קשיים. לעומת זאת,
לגבי הוצאת ירושות בכיוון הפוך, היו קשיים.

ד. בר-רב-האי :

דברים כאלה גם גורמים נזק רב למדינה.

ח. כהן :

איך נוהג המפקח על מס"ח בענין זה? שמעתי
כי בשנה האחרונה היו היתרים ושילמו אפילו

י. קליבנוב :

למעלה מן השער הרשמי.

כדי לקבל את העזבון שהזכתי, מקליפורניה,
החתמתי על מס"ח על היתר כללי
(זה היה ביוני 1957). אלא שהם טענו שדבר זה יכול מחר לשל המפקח
על מס"ח, ולכן מוטב שיהיה חוק.

ח. כהן :

אני מציע להוסיף לסעיף 2: עתיקות, דברי
קדושה ודברי אמנות, שחל עליהם איסור הוצאה
לחו"ל על פי חוק, תותר הוצאת שוויים.

היו"ר ז. ורהפטיג :

אם לא תקבל הצעתי, זו, אציע: תושב חו"ל
שסעיף 1 חל עליו, רשאי להעביר את העזבון לחו"ל אם ובמידה שחוקי
מדינת מושבו מתירים זאת.

חושבני שיש לבסח את הצעת היו"ר כך:
"תושב חוץ שסעיף 1 חל עליו, רשאי להעביר
כספי עזבון לחו"ל במידה שחוקי מדינת מושבו מתירים זאת".

ח. כהן :

אני מציע גם תיקון לשוני לסעיף 1: במקום
"פוטרים תושב ישראל" - "פוטרים תושב ישראל
שאינו אזרח שלה". כי הרי אין כוונה לפטור אזרח ישראל שהוא גם אזרח
ארה"ב.

היו"ר ז. ורהפטיג :

כאן מתעוררת גם השאלה של מיסוי כפול.

ד. בר-רב-האי :

שאלת המיסוי הכפול היא ענין לאמנות.

ח. כהן :

בשורה השניה של סעיף 1, במקום "שמדינתו"
אני מציע לכתוב "שמדינת מושבו".

ח. צדוק :

אפשר לכתוב "לרבות חוקי הקהיליה שאותה
מדינה חברה בה".

ח. כהן :

צריך לשקול גם את המלים "או מכל מס". לפי
נוסח זה יכול להתפרש שתושב חוץ יזכה בעזבון
"ומכל מס". במקום "או מכל מס" צריך אולי להגיד
"ומכל מס".

ח. צדוק :

בסעיף 2 אני מבקש לשקול אם לא צריך
להוסיף משחו. כי ברור שבאותה מדינה בארה"ב חוק המדינה אינו מתיר
לתושב ישראל להוציא את עזבון ללא הגבלה, אלא בתנאי של הדדיות.

היו"ר ז. ורהפטיג: יש על כך תשובה אם אנחנו כותבים במקום "אם חוקי מדינת מושבו" - "במידה שחוקי מדינת מושב", גם בסעיף 1 וגם בסעיף 2.

הוחלט: 1. לקבל את ההצעה לכתוב גם בסעיף 1 וגם בסעיף 2, במקום "אם חוקי מדינתו" במידה שחוקי מדינתו.

2. לקבל את ההצעה לכתוב בסעיף 1 (שורה שניה): "במידה שחוקי מדינת מושבו - לרבות חוקי הקהילה שאותה מדינה חברה בה".

3. לקבל את ההצעה לכתוב בשורה האחרונה של סעיף 1 במקום "או על מס" - "ובל מס".

4. לדחות את הצעת היו"ר להוסיף: "תושב חוץ שסעיף 1 חל עליו, רשאי להעביר כספי עזבונו לחו"ל במידה שחוקי מדינת מושבו מתירים זאת".

הסתייבות לז. ורהפטיג.

3. חוק פנקס הברחים לכנסת (תיקון מס' 2).

י. בורג: מהו התאריך האחרון שאפשר להופיע בו בערעורים אשר עליהם מדובר כאן?

היו"ר ז. ורהפטיג: בערך עוד חודש.

י. בורג: אני בדעה שיש כאן ניפוח ללא צורך. בין ק אינני מתלהב מהניפוח בהגשת הערעורים. אינני חושב שהעניין כה אקטואלי שבגלל מקרים מועטים אנחנו צריכים לעשות איפס לצייה בסוגי אנשים שרשאים לאשר חתימות. מופיעים פה בין היתר חברי מועצה של עיריה או רשות מקומית, ואנחנו יודעים מה מתרחש היום. אין לאנשים אלה סטטוס כזה שמצדיק לתת להם את הסמכות הזאת. גם חברי ועדת הפנקס, לדעתי, אינם צריכים להתערב בזה. אני מוכן לקבל את סעיף-קטן (3), אבל להסתפק בארבעה הסוגים הראשונים המנויים בסעיף 37 לפקודת העדות. אא ואא יהיה זה עניין של הימנעות מהסתייגויות ופשרה, אהיה מוכן לקבל את סעיף-קטן (3) בשלמותו.

י. שופמן: סעיף 37 לפקודת העדות נותן לכל אלה המנויים כאן את האפשרות לאמת חתימה להצהרה בשבעה, חומר שמשמש כעדות בבית-משפט ולפעמים קובע גורל של משפט. ופה, אנחנו מטילים ספק אם אותם אנשים רשאים לאמת חתימות לצורך של ערעור כזה?

כל העניין הוא באנשים המסמכים בריחוק מקום, ואם נלך בעקבות דברי ד"ר בורג, נמנע מהם את האפשרות של הגשת הערעור. בעצם, צריך היה לאפשר אימות חתימה לכל אדם הידוע במקום, ולכן מופיעים פה חברי מועצה של רשות מקומית, שהם ידועים במקומותיהם ומכירים את אנשי המקום.

ה' שבו: אנחנו מתנגדים להצעה הזאת, ומוכנים להצטרף להצעתו הראשונה של ד"ר בורג.

לדעתנו יש למנוע שחברי או ראשי רשויות מקומיות יעסקו בעניינים העלולים להטיל עליהם חשד. גם יש להבחין בין פקודת העדות ובין החוק שלפנינו. לפי פקודת העדות יש צורך להזהיר, ויש סנקציה פלילית.

29.6.59

ה' שבו: כאמור, נסכים להראה כזאת לגבי סעיף-קטן (3) לגבי ארבעה הסוגים הראשונים המנויים באותו סעיף לפקודת העדות, כיון שאנשים אלה יש להם סמילא סטטוס כזה, ושנית, יש עליהם אחריות בענינים אלה, גם פלילית וגם משמעית.

לגופו של ענין אני חושב שזוהי הערכה לא נכונה אם חושבים שיפנו אל אותם האנשים. אמנם זה יכול להיות נוח לפקיד זה או אחר של מפלגה זו או אחרת, אבל איננו חושבים שיש לעמוד על נוחות כה גדולה.

ב. אזניה: אין אנחנו יודעים מהו המספר של אלה שיש להם סיבה להגיש ערעור. לכל מפלגה יש עו"ד המטפל בערעורים. האם יתכן שהוא יפנה לכל אחד מן המערערים, אלפים ואולי רבבות, כדי לקבל אימות? השאלה היא כיצד לחלק את מספר המערערים למספר של אנשים מהימנים ככל האפשר יותר גדול. לדעתי, מחובתו של שר הפנים לעזור למערער על תשובה שלילית של שר הפנים. אחרי הכל, מספר האנשים שיוכלו לאמת חתימה בכל מקום הוא מוגבל ביותר.

היו"ר ז. ורהפטיג: האם חבר ועדת הפנקס ילך בעצמו אל המערער?

פ. אזניה: כן. אין ברירה. אחרת המערער לא יערער. ופירוש הדבר יהיה שלילת זכות בחירה מאלפי בוחרים.

י. קליבנוב: מנקודת מבט מקצועית של עורך-דין אני מתנגד לכך שעורך-דין יופיע בפני בית-משפט בענין כזה מבלי שראה לפני כן את שולחו. לא יכול להיות לו אז בטחון שהמקרה הוא מקרה אמתי. ואני חושב שזה מנוגד לכל המקובל עריכת-הדין.

אני מתנגד לכל החוק הזה אני חושב שאין בו צורך.

ד. בר-רב-האי: כוונת החוק רצויה, אף כי אינני מקבל אותו בשלמותו. אך אני מתפלא על נסיונות ההגבלה. ח"כ קליבנוב יודע פ לא פעם מופיעים עורכי-דין בפני בית-משפט על סמך יפוי-כוח בכתב המגיע מארצות אחרות, ואחרי שהענין מוסבר להם. אין בכך כל פגם.

אינני מעריך, מבחינה מעשית, את נתינת הסמכות הזאת לחברי ועדת הפנקס. אני מסכים להוציא זאת מן החוק.

ת. טובי: אני תומך בהצעת החוק, בהרבה כפרים ערביים יש קושי לאנשים החושבים שיש להם זכות להגיש ערעור, ואין להכביד עליהם בקבלת רשיון מהמושל הצבאי, חיפוש עורך-דין וכו'. מספיק אם חבר מועצה מקומית יאמת חתימתם. אני הייתי מציע אילו לצרף לרשימת הרשאים לאמת את חברי הכנסת.

ד. בר-רב-האי: צריכה להיות על כך אחריות אישית. לחבר הכנסת יש חסינות. לכן אין לתת לו את הסמכות הזאת.

ח. כהן: אני מרשה לעצמי להשתתף בו יכוח זה כמשפטן. אני חושב שהגישה שבאה לביטוי כאן היא קצת בלתי מעשית. זה שעורך-דין אינו יכול להישמע בבית-משפט אלא אחרי מסירת יפוי-כוח חתום - זה מיוחד לארץ. בכל ארץ אחרת יכול עורך-דין לבוא לבית-משפט ולאמר: אני מייצג פלוני ואלמנצי. ושום שופט לא יעלה על הדעת שהוא אינו מייצג אותו. אם יש לו או אין לו יפוי כוח - זה ענין בין עורך-הדין לבין הקליינט שלו.

לכן אני מציע ניסוח זה: על אף האמור בכל דין אחר, יראו עורך-דין המתייצב בבית-משפט בערעור לפי חוק זה בשם מערער, כמורשה כדיון, אף אם לא הגיש יפוי-כוח בחתימת המערער; ועורך-הדין

ועדת החוקה, חוק ומשפט
29.6.59
חוק לתיקון דיני ירושה
(ירושת תושבי חוץ)

7. הוראת שעה:
אני חושש מזה, זה אינו בא בחשבון אצלנו.

8. רוזנברג:
מאחר שהייתי יבעד ערעור הזולת, אני הולך בכיוון של הקלה בענין זה, כי אני חושש שהרבה אנשים יותירו על זכותם לערער בגלל הקושי שבדבר.

9. צדוק:
עלינו להבדיל בין חתימה על יפוי כוח ובין הפרוצדורה בה לומד העורך-דין את הענין הוא צריך להופשע.

כל אלה הנמנים בסעיף 37 הם אנשים שהחוק הפקיד בידיהם תפקיד יותר רציני מן התפקיד המוטל עליהם כאן. ואינני מהסס לתת את הסמכות הזאת גם לשני הסוגים האחרים המצורפים בחוק זה. חברי ועדת הפנקס וחברי מועצות של רשויות מקומיות, אלה אנשים בעלי מעמד ציבורי, ואפשר לתת להם את הסמכות המוגבלת הזאת, לאמת חתימות.

אני בני חושב שאפשר כבר היום ללכת בדרך המוצעת על-ידי היועץ המשפטי, לומר בכלל על הצגת יפוי-כוח בבית-משפט.

1. הוחלט: לדחות את הצעת י. קליבנוב שלא להביא את החוק לקריאה ראשונה.

2. לדחות את הצעת י. בורג למחוק את סעיפים קטנים (1) ו(2) ולהשאיר מסעיף-קטן (3) את סעיפים 1-4 לסעיף 37 לפקודת העדות.

3. לדחות את הצעתו השניה של י. בורג למחוק סעיפים קטנים (1) ו(2) ולהשאיר את כל סעיף-קטן (3) מזוקף.

4. לדחות את הצעת ד. בר-רב-האי למחוק את סעיף-קטן (1).

5. לדחות את הצעת ש. רוזנברג למחוק את סעיף קטן (2).

6. לקבל את ההצעה להעביר את החוק לקריאה ראשונה בכנסת, ללא כל שינוי.

4. חוק החכרת מקרקעין (הוראת שעה).

10. טובי:
זה עתה קיבלנו את נוסח החוק. יש דברים המתייגים עיון. אני מבקש שתינתן לנו עוד אפשרות לעיין בחומר עד יום ב' הבא.

היו"ר ז. ורהפטיג:
זאת לא אוכל לעשות. אני מסכים לדחות את הסיכום ליום ד' הקרוב.

הוחלט: לדחות את הסיכום ליום ד' הבא.